

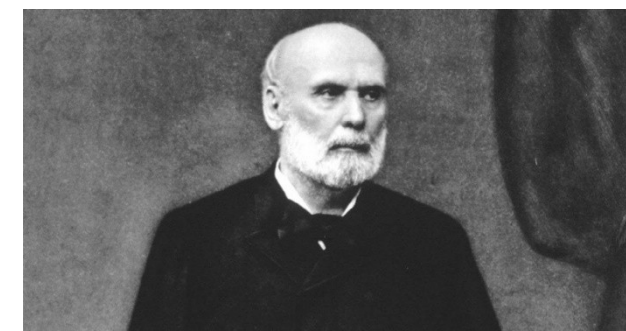
Francouzská politika a politické strany

Doc. Mgr. Michal Pink, Ph.D.

pink@fss.muni.cz

III. Republika

- vzniká na konci „nepříjemné války“, podepsáno je jen příměří
- pro dohodu se hledá nová legitimita z voleb, únor 1871, tradice VFE
- 5 základních rodin, směrů:
- pravice zastánci hraběte de Chambord, legitimisté a lehká jízda po jejich pravici, zastánci Karla X. – zastánci monarchie, starých pořádků, nejednotní
- další proud na pravici, spíše do středu představují Orleánisté, zastánci Ludvíka Filipa – rovněž spíše pro monarchii, ale s jinou představou
- levý střed parlamentní monarchisté, konzervativní republika
- Republikánská levice: Jules Ferry, Jules Gréve
- Republikánská unie: León Gambetta, Louis Blanc

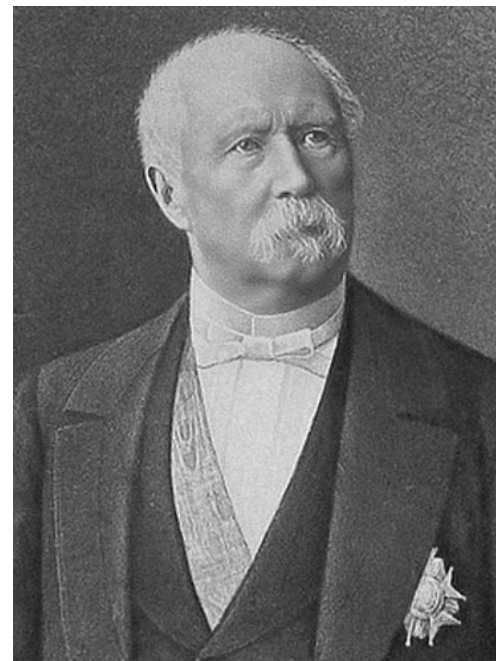
Pařížská komuna

- Souběžně během jara 1871 v Paříži existuje tzv. „**Pařížská komuna**“
- Národní garda nahradí policii a armádu,
- Odstranění stávajícího státního systému,
- Zavedení nových orgánů moci, nová ekonomika – družstevnictví
- Zavedení volených a sesaditelných úředníků, referendum
- Zavedení sociálních opatření ve prospěch pracujících – znárodnění
- Bezplatné vyučování, Řešení bytové politiky - redistribuce
- Spoluúčast dělníků při vedení podniku
- Vyhlášení rovnoprávnosti žen

III. Republika – ustavení

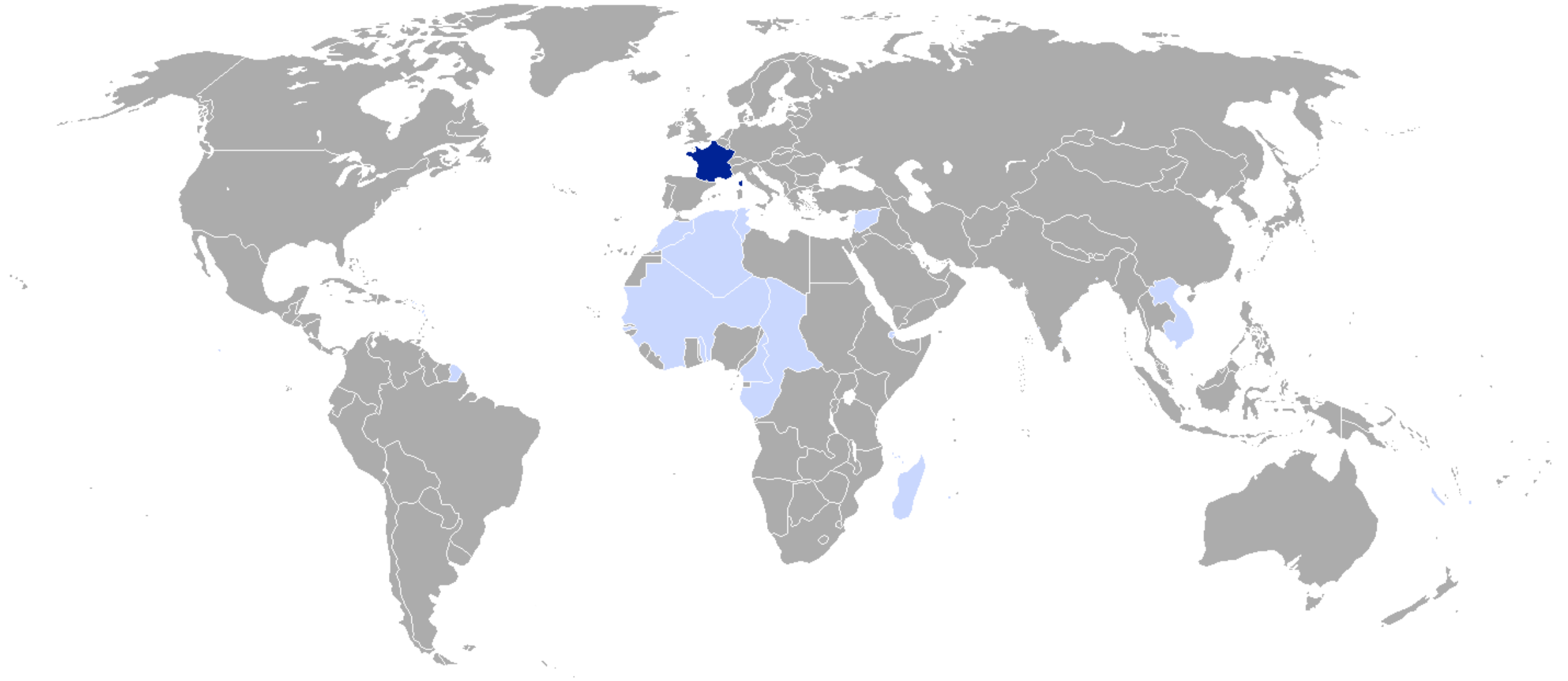
- trojice zákonů:
- „zákon Rivet“: upřesnil a omezil pravomoci prozatímního prezidenta, především podřízenost Národnímu shromáždění
- „zákon třiceti“ neboli zákon „de Broglie“ vzniká jako reakce na porušení BDX dohody o neutralitě režimu, především prohloubení odpovědnosti vůči NS, interpelace atd.
- „zákon o sedmiletém období“, který uvedl do funkce Patrice Mac-Mahóna

III. Republiky – jaký režim?

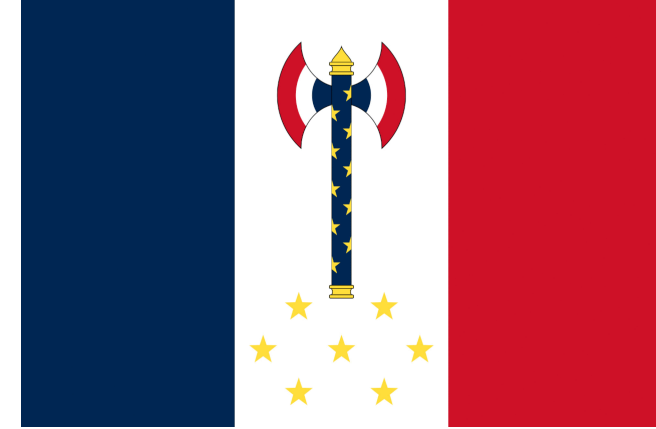
- Na konci května 1871 se začíná s definitivním ustavováním nového systému:
- 1875 dodatek „Wallon“, prezidenta volí poslanci a senátoři 353 Pro/352 Proti
- **1879 - ústava „Grévy“**, Upřímně oddaný zákonu parlamentního režimu nikdy nepůjde do souboje s národní vůlí reprezentovanou jejími ústavními orgány - konec všech monarchistických nadějí
- 1875 - 1940, pouze tři návrhy na změnu ústavy
- Režim nic moc, vládní nestabilita „chatrná politická morálka“ (korupce, financování Panamského kanálu, aféra Stavisky - Viktor Kožený židovského původu ve Francii), slabé prezidentské pravomoci, silné otřesy a pokusy o převrat (skoro úspěšné)
- Jasně dělení společnosti - Dreyfusova Aféra (referát)
- Období velkého světového rozmachu Francie, koloniální říše, nabírá na důležitosti i po roce 1918 (Libanon, Sýrie)

III. Republika

Vichy

- Základ - Philippe Pétain, hrdina Velké války od Verdunu,
- Negace III. Republiky, depolitizace, zásadní změny v každodenním životě, zachováno po celou dobu režimu
- První změnou byl nový název státu, ze kterého se vytratil výraz „republika“, i když republikánské zřízení bylo podle ústavy zachováno. Francie nebyla nadále republikou, ale **Francouzským státem - État Français**, s novou symbolikou
- **(francisque - franská sekera)** a novým heslem **(Travail, famille, patrie - Práce, rodina, vlast)**, které nahradilo tradiční triádu zavedenou francouzskou revolucí.
- Politické strany byly zrušeny, ale nebyla ustanovena jedna jediná všemocná politická strana, jak by napovídala teorie totalitních režimů.
- Byl to politický systém bez politických stran a hlava státu (maršál Pétain) soustředila ve svých rukou veškerou moc.

Olivier Duhamel – Vichy

- **1) První fáze** začíná zánikem třetí republiky 10. července 1940, Pétain legálně obdržel veškerou moc do svých rukou, a **končí odvoláním předsedy vlády Pierra Laval** v polovině prosince 1940.
- **2) Druhá fáze je obdobím, kdy vládne společně s Pétainem ministerský předseda admirál Darlan.** Dochází k hlavnímu rozvoji režimu, nové orgány zastupující zájmy, korporativní instituce a zájmové svazy, je jmenována Národní rada (Conseil national) jako náhražka zákonodárního sboru. Většina Francouzů, včetně vlády věří ve vítězství německé armády, aktivně se přibližují „Říši“.
- **Francie byla přesvědčena, že s ní bude Německo jednat po vítězné válce jako s rovným partnerem a společně se aktivně chopí role „stavebního inženýra“ nového (minimálně) evropského zřízení.**
- **3) Počátek třetího období** spadá do přelomu jara a léta 1942, kdy se moci spolu s Pétainem opět ujímá Laval a **obsazuje post ministerského předsedy.** V průběhu této etapy došlo k okupaci celého území Francie a ke slovu se postupně dostaly donucovací prostředky bezpečnostních, paramilitárních jednotek, které se snažily násilím vnutit to, co nedokázala **Národní revoluce.**
- Konec třetí vývojové fáze režimu je shodný s jeho pádem v srpnu 1944.

IV. Republika

- vznik za společensky problematických okolností (vláda zrádců, nelegitimní od podepsání příměří apod.)
- legitimita skrze referendum, dvě otázky, obě ANO
- nové volby, včetně žen, které se poprvé dostaly k hlasovacím urnám
- „Matrix“ stranického systému, parlamentarismus nade vše! Problém s komunistickou stranou a nespokojeností de Gaulla
- Nyní je toto období vnímáno s despektem, ale položila základy moderní společnosti a evropské integrace
- Problém rozpadu režimu, dekolonizace (Indočína, Alžírská válka atd.)

René COTY

1882-1962

1954 à 1959

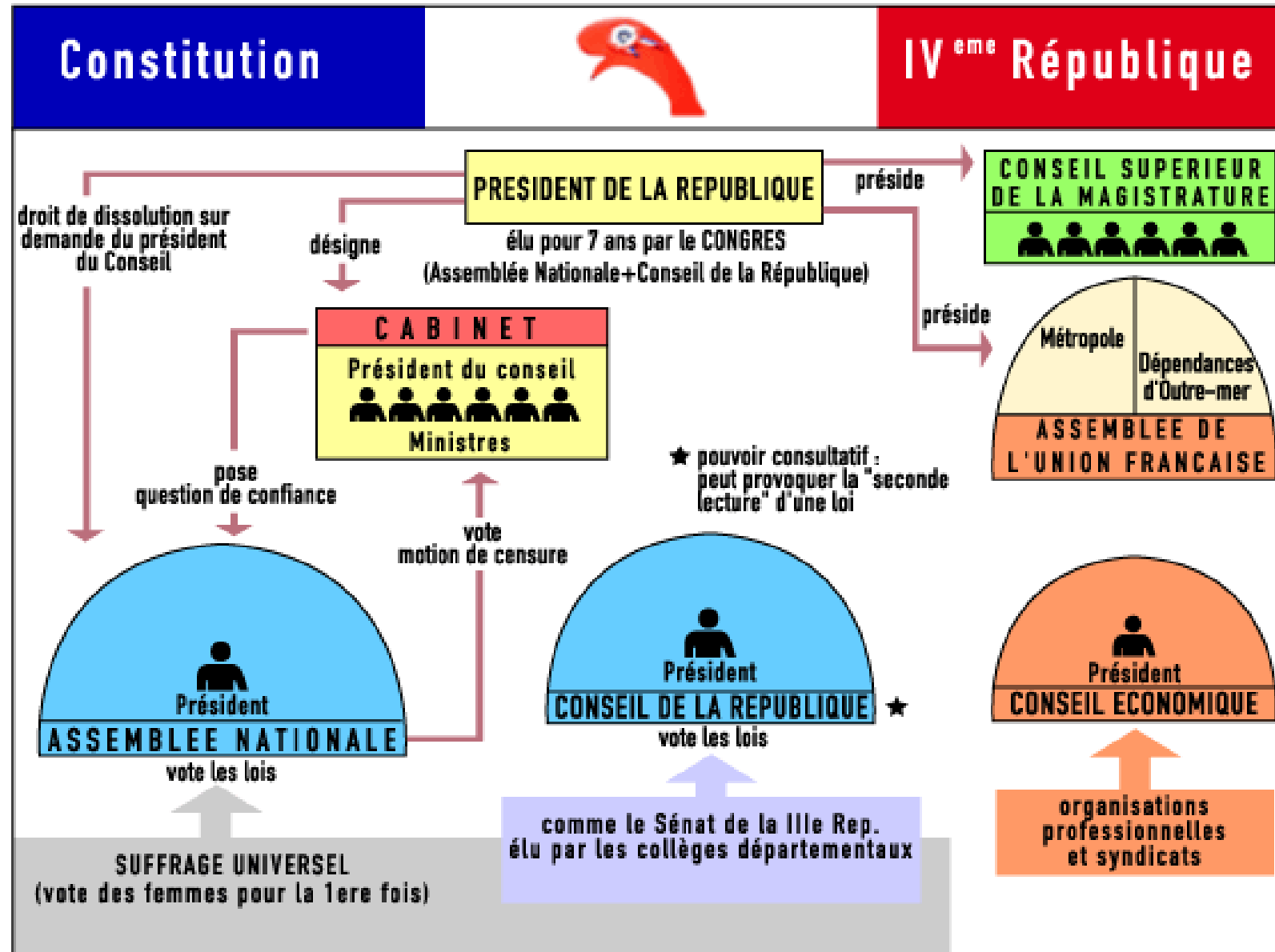
Vincent AURIOL

1884-1966

1947 à 1954

IV. Republika

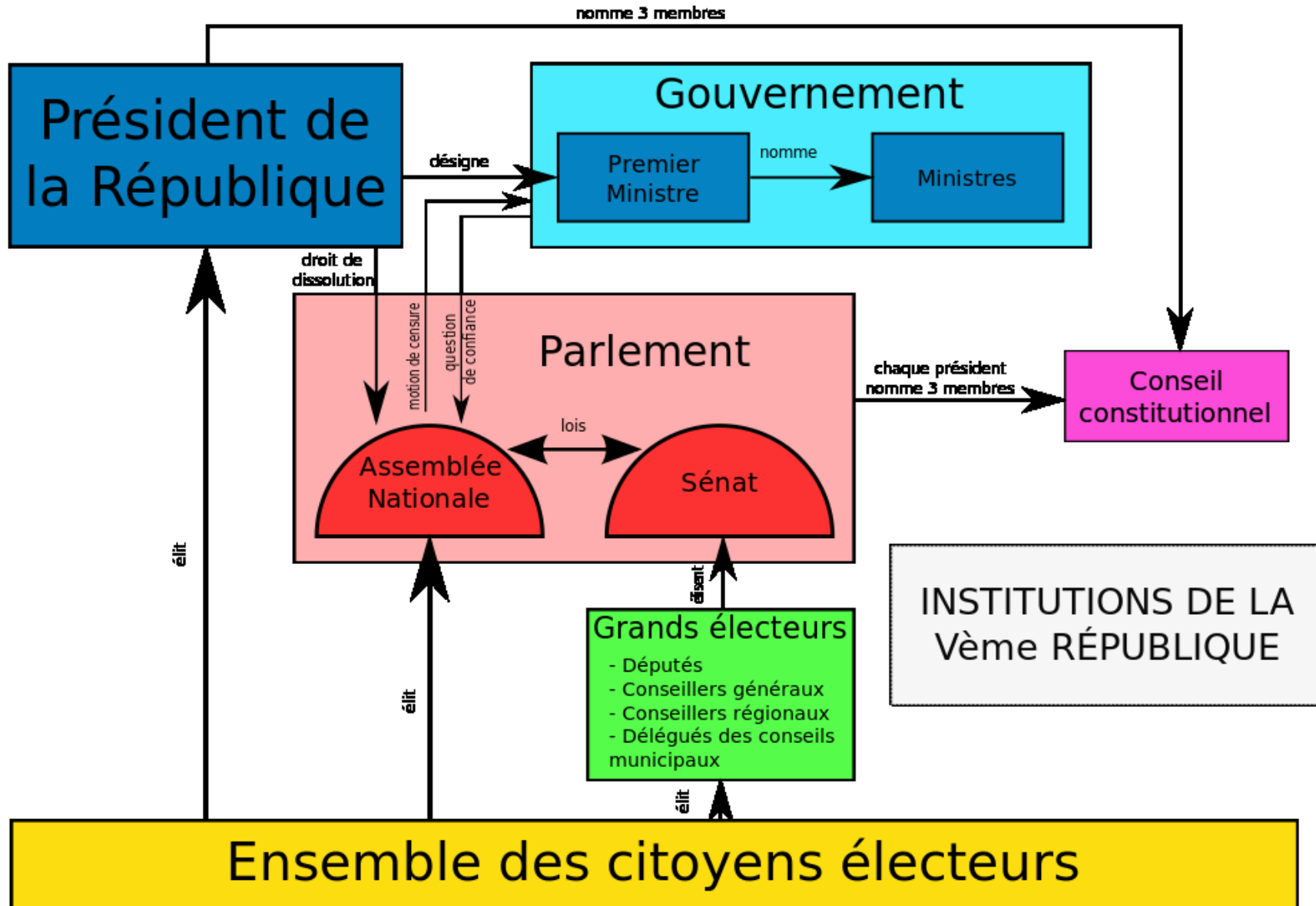

V. Republika

- semiprezidentský systém, velice pružný a ve své podstatě flexibilní
- přímo volený prezident 7, 5 let, prezident volený jinak než parlamentem
- pravomoci prezidenta mají nárazový charakter, zákazy, mimořádné situace, nejedná se tedy o vševládnoucího prezidenta
- přímo volený parlament (5 let), a jemu „odpovědná“ vláda s premiérem a jeho pravomocemi
- jedná se o střídání prezidentské a parlamentní fáze

V. Republika

V. Republika po 1965 – semiprezidencialismus

- hlava státu je volena všelidovou volbou, přímo
- hlava státu sdílí exekutivní moc s premiérem, duální autorita
- prezident je nezávislý na parlamentu, není však oprávněn vládnout sám či přímo, jeho vůle musí být tlumočena vládou a procházet přes její rozhodnutí
- premiér a vláda představují instituce nezávislé na prezidentovi a jsou závislé na parlamentu
- duální struktura autority poloprezidentského systému umožňuje různé vyvažování a přesunování mocenské převahy

Podoba režimu ve Francii dle O. Duhamela

- **Plebiscitární prezidencialismus 1958 – 1962:** Referendum slouží jako nástroj obcházení parlamentu a vládne se přímo
- **Absolutní prezidencialismus 62 – 74, 81 – 86, 02 – 06, 06 – 22:**
- Prez. – Vláda – AN
- **Racionalizovaný prezident 1974 – 1981, 1988 – 93, 1995 – 97, 2022:**
- Prez.- vláda /AN
- **Kohabitace - neutralizovaný prezidencialismus 1986 – 1988, 93 – 95, 97 – 02**

Závěrem

- Moderní Francie 1871 – 1958? 1981? 2002? 2020
- Různé politické režimy s různou mírou úspěšnosti
- Do roku 1958 – parlamentní režim, minimální role exekutivy, stabilita?
- 1958 – V. republika a posílení role prezidenta
- Flexibilní, poloprezidentský režim, důležitá role vedení Francie
- Nutno interpretovat režim na pozadí vládnoucího prezidenta a vlády